

Juni 2014

Firepartsaftale 2014 om styrkelse af den beskæftigelsesrettede integration

Indledning

Regeringen, KL, LO og DA har indgået en ny firepartsaftale om integration. Aftalen er en forlængelse af de hidtidige aftaler, som første gang blev indgået i 2002 og fornyet to gange i henholdsvis 2006 og 2010. Aftalen skal styrke integrationen af indvandrere og efterkommere på arbejdsmarkedet og skal yde sit bidrag til, at flere opnår varig beskæftigelse i Danmark.

Selvom forskellen i beskæftigelsesfrekvensen mellem ikke-vestlige indvandrere og personer med dansk oprindelse er blevet indsnævret i løbet af de seneste 15 år¹, er beskæftigelsen fortsat lavere blandt de ikke-vestlige indvandrere.

Dansksproglige kvalifikationer kan være afgørende for at blive en del af det danske arbejdsmarked og dermed opnå varig beskæftigelse. Denne firepartsaftale har derfor fokus på opkvalificering af dansksproglige kvalifikationer samt tilknytning og fastholdelse på arbejdsmarkedet.

Aftaleparterne vil med aftalen iværksætte initiativer, der styrker danskundskaberne hos indvandrere og efterkommere med begrænsede sproglige forudsætninger. Samtidig vil aftaleparterne iværksætte initiativer, som bidrager til at øge indvandrere og efterkommers viden om det danske uddannelsessystem, herunder erhvervsuddannelserne.

Initiativerne skal ses i sammenhæng med en række større reformer på beskæftigelses- og uddannelsesområdet, der også understøtter bedre integration – herunder en kontanthjælpsreform, en reform af førtidspensionssystemet, en justering af reglerne vedr. danskuddannelse samt en reform af erhvervsuddannelserne.

Tidligere firepartsaftaler

I de tidligere firepartsaftaler har de centrale elementer blandt andet været trinvis integration på arbejdsmarkedet via den såkaldte trappemodel (2002), opkvalificering ved hjælp af jobpakker (2006), styrkelse af ægtefælleforsørgedes tilknytning til arbejdsmarkedet og styrkelse af unge indvandrere og efterkommeres adgang til uddannelse (2010).

En fælles overskrift for alle foregående firepartsaftaler har været at styrke indvandrere og efterkommeres kvalifikationer og kompetencer for at bidrage til en lettere adgang til beskæftigelse og dermed selvforsørgelse.

I alle firepartsaftaler har der været fokus på det brede samarbejde mellem en eller flere kommunale instanser og parterne på det lokale arbejdsmarked ud fra en forståelse af, at tilknytning til arbejdsmarkedet bedst sker, når den enkelte borger oplever en arbejdsplads og ar-

---

¹ Fra 1996 til 2008 steg beskæftigelsesfrekvensen for ikke-vestlige indvandrere, mens den fra 2008 til 2011 faldt, hvilket Danmarks Statistik tilskriver den økonomiske afmatning. Faldet i beskæftigelsesfrekvensen gælder alle uanset herkomst. Faldet var dog en smule større for ikke-vestlige indvandrere og efterkommere (Indvandrere i Danmark 2013). Fra 2011 til 2013 er beskæftigelsesfrekvensen stort set uændret uanset herkomst. Kilde: Beskæftigelsesministeriets egne beregninger på baggrund af tal fra Danmarks Statistik og Jobindsats.

bejdssituation som en del af dagligdagen. Samtidig er der lagt vægt på individuelle forløb, samt at alle initiativer skal kunne rummes indenfor den normale kommunale drift.

Der er stadig udfordringer med at sikre større deltagelse af indvandrere og efterkommere på arbejdsmarkedet, og der er derfor fortsat brug for at understøtte integrationsindsatsen.

Udfordringer

Det er regeringens mål, at færre skal modtage offentlig forsørgelse, og at flere skal opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet.

For at kunne nå dette mål, kræver det, at indvandrere og efterkommeres beskæftigelsesgrad øges. I 2013 var knap halvdelen med ikke-vestlig baggrund i den erhvervsaktive alder i beskæftigelse, mens det for personer med dansk oprindelse var ca. 3/4.²

Indvandrere med ikke-vestlig baggrund er overrepræsenterede i gruppen af langvarige modtagere af offentlig forsørgelse, især kontanthjælp og førtidspension. I 2013 udgjorde de knap 7 pct. af hele den erhvervsaktive del af befolkning, mens deres andel af samme aldersgruppe af modtagere af offentlig forsørgelse var 38 pct.³

Målet er job, men vejene kan være forskellige

Personer i gruppen af indvandrere og efterkommere uden for arbejdsmarkedet har meget forskellige udgangspunkter i forhold til sproglige forudsætninger, uddannelse, kultur og arbejdsmarkedserfaring. Derudover står nogle overfor komplekse problemer, såsom en kombination af sociale, fysiske og psykiske udfordringer.

Regeringen har med de seneste ændringer i integrationsloven, de gennemførte reformer af hhv. førtidspension og fleksjobordningen samt reformen af kontanthjælpssystemet bl.a. sat en helhedsorienteret integrationsindsats på dagsordenen, hvor beskæftigelsesrettede tilbud skal støttes op af f.eks. sociale, sundhedsmæssige og familierelaterede tiltag. Det helhedsorienterede og mere individuelle syn på den enkeltes integration kan parterne støtte op om.

Målet for firepartsaftalen er primært selvforsørgelse gennem beskæftigelse, og flere analyser har vist, at aktive tilbud til ledige, der foregår på en arbejdsplads, har stor effekt.⁴

Sprogindlæring gennem praktiske forløb på virksomheder

Danskkundskaberne blandt indvandrere og efterkommere er ifølge målgruppen selv forbedret de senere år. Andelen af indvandrere og efterkommere, som betragter deres egne danskkundskaber som gode, er steget fra ca. 50 pct. til over 70 pct. fra 2000 til 2011⁵, men nogle har fortsat udfordringer i forhold til at begå sig i uddannelses- og jobmæssige sammenhænge.

Danskuddannelse vurderes at have den bedste effekt, såfremt sproget bliver trænet og brugt - også uden for den undervisningsmæssige sammenhæng. Dette gælder både de almene dansksproglige færdigheder og det fagspecifikke sprog, som der er brug for på de enkelte arbejdspladser.

Regeringen har medio 2013 justeret danskuddannelsen for voksne udlændinge, så nyankomne arbejdstagere, internationale studerende m.fl. nu får et målrettet tilbud om arbejdsmarkedsrettet

² Kilde: Beskæftigelsesministeriets egne beregninger på baggrund af tal fra Danmarks Statistik og Jobindsats.

³ Kilde: Beskæftigelsesministeriets egne beregninger på baggrund af tal fra Danmarks Statistik og Jobindsats.

⁴ Kilde: Jacob Nielsen Arendt og Dario Pozzoli (2013): "Effekter af beskæftigelses- og uddannelsesrettede indsatser for ikke-vestlige ledige indvandrere – en oversigt over danske og internationale kvantitative studier."

⁵ Kilde: Voxmeter, Integrationsstatus 2011. Voxmeters Integrations. Status er baseret på telefoninterviews med flygtninge, indvandrere og deres efterkommere, fordelt på syv grupper: Pakistan, Tyrkiet, Somalia, Eksjugoslavien, Iran, Irak og Libanon, Palæstina og statsløse. Dette betyder, at undersøgelsen ser bort fra indvandrere og efterkommere fra det øvrige Norden, EU og Nordamerika, men også at kinesere, folk fra Syd-Østasien, Syd- og Mellemamerika samt store dele af Afrika ikke figurerer i databasen.

danskundervisning som indledende grundtilbud. Formålet med ændringen er, at denne gruppe kan tilbydes et hurtigere og mere målrettet dansktilbud, som styrker deres uddannelsesmæssige og arbejdsmarkedsrettede kompetencer under deres ophold i landet. Derudover er danskuddannelsesretten udvidet fra tre til ca. fem år, så flygtninge og familiesammenførte nu har større fleksibilitet i forhold til, hvordan de tilrettelægger deres danskuddannelse i forhold til deres arbejde.

Der er imidlertid nogle indvandrere og efterkommere, der har været i Danmark i mange år, som ikke profiterer af den tættere kobling mellem danskuddannelsen og arbejdsmarkedsrettede kompetencer, som følger med ændringen af danskuddannelsen for voksne indvandrere. Samtidig er det meget forskelligt, i hvilket omfang kommunerne og sprogcentre og øvrige udbydere af danskuddannelse sikrer, at sprogindlæringen kombineres med praktiske forløb på virksomheder.

Fremover bør den dansksproglige indsats derfor i højere grad være knyttet til uddannelses- og arbejdslivet og planlagt således, at den enkelte indvandrer har god mulighed for at træne dansk sprogbrug på f.eks. en arbejdsplads sideløbende med, at der modtages danskundervisning. Det gælder både for nyankomne og indvandrere, der har været bosiddende i landet i en årrække.

Indvandrere og efterkommere skal vide mere om det danske uddannelsessystem, herunder erhvervsuddannelserne

Undersøgelser viser⁶, at uddannelse generelt er vigtigt for forældre med indvandrerbaggrund. Det er dog svært for familien at vejlede og rådgive de unge i deres valg af uddannelse, idet de ofte ikke har den fornødne viden om det danske uddannelsessystem. Det manglende kendskab til uddannelsesmulighederne har ofte den konsekvens, at erhvervsuddannelserne vælges fra. De unge vælger en gymnasial uddannelse, som typisk er vejen til de klassiske og for dem kendte videregående uddannelser.

I Danmark er der en lang tradition for erhvervsuddannelser, der veksler mellem skoleundervisning og oplæring i virksomhederne. Undervisningen finder sted i tæt samspil med arbejdsmarkedets parter, der leverer veluddannede og kvalificerede faglærte til industri, byggeri, handel og service.

Virksomhederne i Danmark har fortsat behov for dygtige faglærte, der både kan tænke kreativt og praktisk, og som kan være med til at fastholde og skabe nye arbejdspladser inden for produktions-, anlægs- og serviceerhverv. Derfor har regeringen, Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Konservative Folkeparti og Liberal Alliance i februar 2014 indgået ”Aftale om Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser”, som skal forbedre erhvervsuddannelserne og gøre dem mere attraktive.

Mange indvandrere og unge kender ikke erhvervsuddannelserne samt de gode indtjenings- og beskæftigelsesmuligheder, som faglærte ofte har. I flere af oprindelseslandene eksisterer der ikke egentlige faglærte uddannelser med både praktisk og teoretisk undervisning, hvorfor erhvervsuddannelserne vælges fra.

Derfor er der behov for, at flere med indvandrerbaggrund tager de faglige erhverv til sig som en anerkendt og respekteret karrierevej, samt får forståelse for de nødvendige kvalifikationer og de muligheder, der åbner sig ved valg af en erhvervsuddannelse. Denne udfordring skal ses i sammenhæng med den aftalte reform af erhvervsuddannelserne.

---

⁶ Evaluering af Undervisningsministeriets kampagne ”Sådan får dit barn succes”, CUBION jan. 2013.

Erhvervsuddannede udgør 40 pct. af medarbejderne på det private arbejdsmarked og næsten 30 pct. af medarbejderne på det offentlige arbejdsmarked⁷. Dermed er de erhvervsuddannede en væsentlig kernearbejdsstyrke i begge sektorer. Søgningen direkte fra grundskolen til erhvervsuddannelserne er samtidig faldende, og der kan forudses en generel mangel på medarbejdere med erhvervsfaglige kvalifikationer.

Aftaleparterne mener på det grundlag, at det er nødvendigt at udbrede kendskabet til ungdomsuddannelserne for målgruppen med et særligt fokus på erhvervsuddannelserne, således at de unge med støtte fra deres familier kan foretage et uddannelsesvalg på et oplyst grundlag om tilbudsvidten og de muligheder, de forskellige ungdomsuddannelser tilbyder.

Konkrete initiativer i firepartsaftalen 2014

For at tackle nogle af udfordringerne i den beskæftigelsesrettede integration har arbejdsmarkedets parter, KL og regeringen derfor drøftet, hvordan det kan understøttes, at flere ikke-vestlige indvandrere og efterkommere kan komme i arbejde, og har på den baggrund indgået en ny firepartsaftale, som indeholder følgende:

- Et praktisk udviklingsprojekt, der går ud på at få offentlige forsørgede samt selvforsørgende med ikke-vestlig baggrund og dårlige dansk kundskaber i job eller tættere på arbejdsmarkedet gennem et kombineret tilbud om danskundervisning og træning på en arbejdsplads. LO, KL og DA iværksætter projektet i samarbejde med et antal kommuner og udbydere af danskundervisning.
- En opfordring til kommunerne om 1) i højere grad at integrere danskundervisning og jobrettede tilbud til både nyankomne og indvandrere, der har opholdt sig i landet i en årrække uden rigtig at få fodfæste på arbejdsmarkedet, og som har dårlige dansk kundskaber, samt 2) en opfordring til at tilrettelægge indsatsen med udgangspunkt i erfaringer med gode metoder.
- Udarbejdelse af bedre information til forældre og unge med indvandrerbaggrund om det danske uddannelsessystem og de karrieremuligheder og krav, der stilles i de enkelte ungdomsuddannelser. Informationsmaterialet skal have et særligt fokus på erhvervsuddannelserne og skal være på relevante sprog, så informationen kan formidles på trods af dårlige dansk kundskaber hos forældrene.

Opfølgning på aftalen

Regeringen og arbejdsmarkedets parter har i lyset af de mange nye initiativer på uddannelses- og beskæftigelsesområdet aftalt at mødes halvårligt med henblik på at drøfte fremdriften i eksisterende initiativer samt drøfte mulighederne for at igangsætte nye samarbejdsinitiativer. Aftaleparterne vil i den forbindelse også drøfte, om der i firepartsregi skal ske en opfølgning på anbefalingerne fra Task Force om Integration.

---

⁷ Jf. specialkørsel fra Danmarks Statistik.